

CİLT 13, SAYI: 7, TEMMUZ 1985

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüŒ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) TEMMUZ 1985

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Ş.Şahap Kocatopçu*

Yazı İşleri Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Genel Sekreteri Ertuğrul İhsan Özol

Adres: Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. No.233/9
Harbiye - İST. Telefon: 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kul-
lanılabilir.

Basıldığı Yer: Lebib Yalkın Yayınları
ve Basım İşleri A.Ş.
Telefon: 143 15 75 / 5 Hat

Bu Sayıda,

"Açıklanan Vergiler" Gerçeği Tam Yansıtmıyor	4
GATT Hizmet Sektörü ile İlgileniyor	10
2000 Yılında Dünya Nüfusu	13
İspanya'da Dükkanların Çalışma Saatleri Serbest	16
Daha Akıllı Bilgisayar Uygulaması	18
OECD'nin Kamu Kesimi ile ilgili bulguları	20
1984'de Dünya Ticareti	23
Yunanistan'da Yatırım Teşvikleri	26

“Açıklanan Vergiler,, Gerçeği Tam Yansıtmıyor...”

Vergi yasalarına göre, vergi ile ilgili resmi kayıtlar gizlidir. Yani maliyeciler görevleri dolayısı ile, mükellefin ve mükellefle ilgili kimsele-
rin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine, veya mesleklerine müteallik olmak üzere öğrendikleri sırları açıklayamazlar veya kendi yararlarına kullanamazlar.

Halen, kamu oyunda değerlendirilmesi için, gerçek kişilerin gelir vergisi ile sermaye şirketlerinin kurumlar vergisi rakamları gazete-

lerde ilan edilmektedir. Ayrıca, mükellefler işyerlerine vergi durumlarını gösterir bir levha asmak zorundadırlar. Ancak, çoğu zaman düşünülenin aksine olarak ilan edilen gelir ve kurumlar vergileri gerçek vergi ödeme kapasitesini aksettirmemektedir. Bunun nedenleri aşağıda özetlenmiştir.

1. Vergi matrahının hesabında, "beyan edilen kazançtan,, indirilecek kazançlar veya zararlar olabilir. Örneğin, vergiden muaf devlet tahvilleri faizleri matrahdan indirilir. Geçmiş yıl zararları o yılın gelirinden düşülür.

Bu duruma göre, beyan edilen kazanç, matrahtan büyük olabilir. Yani en yüksek matrah, en yüksek gelir beyanını göstermez.

2. Öte yandan, en çok vergi ödeyen, o yılda adına en çok vergi tarhedilen kişi de demek değildir. Zira, tarhedilen vergiden, yabancı ülkelerde ödenen vergiler, kesinti yolu ile alınan vergiler ve vergi alacağı indirilerek ödenecek vergiye ulaşılmaktadır. O halde, kazancının büyük kısmını yurt dışından elde eden vergi mükellefleri yurt içinde çok az vergi ödeyerek yüksek vergi ödüyor görünebilirler.

3. Yaptığı yatırım dolayısıyla yatırım indiriminden istifade eden bir işadama, yatırımı olmayanlara göre nisbeten daha az vergi ödüyor gözükcektir. Oysa yatırım yapma olayı vergi ödeme gibi teşviki gereken bir eylem niteliğindedir. Ayrıca yatırımcılar yatırımların gerektirdiği ücret vs. gelirleri ödeyerek de devlet hazinesine katkıda bulunurlar.
4. Birden fazla yıla sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde, birkaç yılın neticesi, işin bittiği yıl bilançosunda görüneceğinden, yıllık mukayese yine, bu durumda gerçeği aksettirememektedir. Bir müteahhit bitme yılında en yüksek vergi beyan etmiş görünecektir. Oysa iş yıl süresine bölündüğünde kazanç daha düşük olabilecektir.
5. Beyan zorunluluğu olmaması dolayısıyla bazı kişiler vergi ödeme kapasitesi karşılaştırmalarında aşağı sıralarda yer alabilirler. Örneğin, hamiline mevduat sertifikaları, (% 10 vergili), hamiline hisse senedi ve tahviller için durum böyledir.
6. Ortalama Kâr haddi ve asgari gayri safi hasılat esasına göre vergilendirilen otel, pansiyon, bar, v.s. yerlerde mükellef belli vergi rakamının altına düşemediğinden yüksek

beyan zorunda kalmış olabilir. Bunların durumu gönüllü vergi beyan edenlerden şüphesiz çok farklıdır.

7. İlan edilen vergilerin gerçek durumu yansıtmamasına son bir neden ise “vergi alacağı,, müessesesidir. Vergi alacağı kurumlardan kâr payı alanların gelirlerini önce arttırmakta, daha sonra ödenecek vergiden indirilmektedir. Örneğin, bir gelir vergisi mükellefi bir kurumdan 15 milyon TL net temettü (kâr payı) elde etmiş olsun. Bu mükellef 15 milyon TL’yi beyan edecektir. Ayrıca mükellef 15 milyon TL.’nin 1/3’ü olan 5 milyon TL’yi de ilave ederek 20 milyon TL gelir beyanında bulunmuş olacaktır. Tahakkuk eden ve ilan edilen vergisi, eğer vergi oranı % 40 ise 8 milyon TL’dir. Bu hesaplanan vergiden, net kazancına ilave ettiği 5 milyon TL’yi bu sefer vergi alacağı olarak indirecek, beyan ettiği vergi 8 milyon TL olmasına rağmen ödeyeceği vergi 3 milyon TL olmakta, ilanda görülen vergi ise 8 milyon TL’dir.

Aslında “Vergi alacağına,, tekabül eden bu miktar, kâr payını aldığı kurumda, Kurumlar Vergisi olarak ödenmişti. Şöyle ki; ortağı olduğu kurum 25 milyon TL kazanç el-

de etmiş olsun. Bu kazançtan 10 milyon TL Kurumlar Vergisi hesaplanıp kurum tarafından beyan edilerek vergi ilanından kurum için ödenen vergi olarak gösterilmiştir. Bu kurumun $25 - 10 = 15$ milyon TL kâr payını bir ortağa dağıttığını kabul edersek, ortağın beyan edeceği gelir, yukarıda da belirttiğimiz gibi $15 + 5 = 20$ milyon TL'dir. Vergi alacağı olarak mahsup edeceği miktar $15/3 = 5$ milyon TL, yani hesaplanan kurumlar vergisinin yarısı $10/2 = 5$ milyon TL'dir.

Görüleceği üzere kurumlardan kâr payı alacakların vergisinin bir kısmı kurum tarafından beyan edilerek ödenmiştir. Öte yandan Gelir Vergisi olarak da vergi ilânında gösterilmektedir.

Kurumlar Vergisi, kâr dağıtılmasa da ödenmiş olacağından, kârın çok sonradan dağıtılması halinde, evvelce ödenen Kurumlar Vergisi, kâr payı alıp bunu beyan eden Gelir Vergisi mükellefini vergi ilânında o yıl en çok vergi beyan edenler arasında gösterebilecektir.

Ayrıca görüldüğü üzere çeşitli nedenlerle ilân edilen vergiler vergide fedakârlığın ölçüsü olamıyor.

Firmaların milli ekonomiye yaptıkları gerçek katkıları ölçmek ve ona göre ödüllendirilmek isteniyorsa şirketlerin veya şirketler topluluğunun konsolide bilânçoları birtakım düzeltmeler yapıldıktan sonra GSMH'a yaptıkları katkıya göre bir sıraya konulabilirler.

Halen, Katma Değer Vergisi, bu ölçüğe en yakın sonuç veren bir istatistik sağlamakta ise de muafiyet istisnalar ve vergi kayıpları dolayısıyla onun da kullanılması doğru sonuçlar vermeyebilir.

GATT Hizmet Sektörü ile İlgileniyor...

Dünya ticaretinde kuralları düzenleyen bir kuruluş olan GATT, ilk defa bankacılık, sigortacılık, taşıma ve telekominikasyon gibi hizmet sektörlerindeki ticaret ile ilgilenmeye başlamıştır. Senede en az 500 milyar dolar değerindeki bu sektörde hizmet ticaretinin liberalizasyonu ile ilgili tartışmalara bu suretle bir çare bulunması beklenmektedir. Yakın bir geçmişte kurulan bir GATT komitesi hizmet sektöründe bilgi alışverişini organize etmekle görevlendirilmiştir.

Başka ABD olmak üzere gelişmiş üyeler hizmetlerin serbestisini önerirken, Brezilya ve Hindistan önderliğindeki gelişmekte olan ülkeler, hizmet sektörünün gelişme üzerindeki etkileri iyice anlaşılana kadar bu konuda müzakerelere girmek istememektedir. Bu ülkeler diğer meselelerden önce gelişmiş ülkelerin miktar kısıtlamalarını ve diğer tarife dışı engelleri kaldırmalarını istemektedirler. Hizmetlerde ticaretin liberalizasyonunu sağlayacak bir konunun gündeme gelmesi ile üyeler gemicilik, avukatlık hizmetleri ve reklamcılık gibi çok farklı sektörlerde kısıtlayıcı uygulamaları

kaldırma ve enformasyon teknolojisinde öncü olan ve hızla büyüyen çok uluslu şirketlere pazar açma zorunda kalabilirler.

37 senelik tarihinde GATT daima mal ticaretinde korumacılığı kaldırmak için çalışmış ise de resmi olarak hizmet sektöründeki ticaret ile ilgili bir çalışma henüz yapmamıştır.

Komite; Norveç, Danimarka, B. Almanya, İsviçre, İtalya ve Danimarka tarafından verilen bu konudaki 5 ülke çalışmasını gözönüne alacaktır. ABD, İngiltere ve Japonya'nın da dahil olduğu 10 gelişmiş ülkenin çalışmaları da gayri resmi olarak geçen sene incelenmişti. Bu güne kadar hiçbir gelişmekte olan ülke böyle bir araştırma yapmamıştır. Sadece Brezilya'nın önümüzdeki aylarda bir çalışma yayınlaması beklenmektedir.

Komite, ayrıca hizmetleri tanımlayacak ve bu sektörde hangi faaliyetlerin ticaret olarak nitelendirileceğini tartışacaktır. Bankacılık sektörü gözönüne alınırsa bu çalışmanın ne kadar uzun süreceği anlaşılabilir.

GATT, üyelerin herşeyden önce bankacılığın hangi ölçüde ticareti yapılabilir bir hizmet kolu olarak kabul edileceği konusunda anlayış birliği sağlamaları gerekmektedir. Bankacılık,

genellikle para politikaları ve kredi kontrolleri üzerinde önemli etkileri olması nedeni ile sıkı yurt içi düzenlemelere tabi bulunmaktadır.

UNCTAD tarafından yayınlanan bir rapora göre 1980'de endüstrileşmiş ülkelerde hizmetler yüzde 10 ile GSYİH'nın en büyük kısmını teşkil ederken, bu oran gelişmekte olan ülkelerde yüzde 40'dır.

Ancak aynı sene hizmet sektörü üretiminin sadece yüzde 8'inin uluslararası ticaret konusu yapıldığı anlaşılmıştır. Aynı oran tarımda yüzde 45, madencilik ve imalat sanayiinde yüzde 55'dir. Halen ABD, Fransa, İngiltere, İtalya, İspanya gibi endüstrileşmiş ülkeler ile Singapur, Kore ve Bahama gibi gelişmekte olan ülkeler ticareti yapılabilen uluslararası hizmetlerde önemli gelir fazlası sağlamaktadırlar. Dünyada en süratle gelişen sektör hizmetlerdir.

Kaynak: The Journal of Commerce.

2000 Yılında Dünya Nüfusu...

Tam 15 yıl sonra 2000 yılına ayak bastığımızda yapılan ön tahminler Dünya nüfusunun 6 milyara yaklaşacağını vurgulamaktadır. Bu asrın sonunda nüfus artışındaki değişimler belki Dünya nüfusuna fazla tesir etmeyeceği düşünülürse de, gelecek yüzyıldaki nüfus değişimlerinin etkisinin çok daha başka olacağı düşünülmektedir. 2000 yılında nüfus artışı gelişmekte olan ülkelerde (Kıta Çin'i hariç) artış bir hayli yüksek olacaktır. Gelişmiş ülkelerde ise, nüfus artışı fazla bir değişim göstermemesine karşın, Kıta Çinindeki artışın çeşitli değişkenlere göre 1.0 - 1.2 milyar arasında olacağı hesaplanmaktadır.

Üçüncü dünya ülkelerindeki nüfus hareketleri, dünya nüfusundaki değişimleri büyük ölçüde etkilemeye devam etmektedir. 2000 yılında bu ülkelerin nüfusunun % 70'i Kıta Çin'i, Hindistan, Endonezya, Brezilya, Bangladeş, Pakistan, Nijerya, Meksika gibi sekiz ülkede toplanmış olacaktır.

Nüfus artış hızının, yüksekliği özellikle kalkınmakta olan ülkelerin ekonomilerini olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuz etkiler şunlardır:

- Nüfus başına alt yapı hizmetlerinin seviyesini düşürmemek için, yüksek oranda yatırım yapılması gerekmektedir.
- İşgücünü arttırmakta ve dolayısıyla ücretleri düşürmektedir.
- Kırsal kesimden kentlere göçü hızlandırmaktadır.
- Kötü ve dengesiz beslenmeye neden olarak yoksullukla mücadeleyi güçleştirmektedir.

Kalkınmış ülkelerde ise, son yıllarda doğum oranı giderek düşme eğilimi göstermektedir. Uzun vadede bu düşüşlerin bu ülkelere büyük avantajlar sağlayabileceği belirtilmektedir.

Nüfus hareketleri 2000 yılından sonra nasıl bir gelişim gösterecektir?

Belirsizlik faktörü 2000 yılından sonra daha da artacağı düşünülmektedir. Bu belirsizliğe karşılık ekonomik kalkınma için takip edilecek stratejiler gün geçtikçe daha da önem kazanması beklenmektedir. Birleşmiş Milletler tahminlerine göre; ölüm oranlarındaki düşüşün daha az olması halinde, kalkınmakta olan ülkelerde uzun vadede doğum hızının dünya

nüfusundaki artışın esas unsuru olacağı anlaşılmaktadır.

Bu durumda özellikle kalkınmakta olan ülkelerde nüfus artışının bazı temel problemleri de peşi sıra sürükleyecektir. Bu sorunların başlıcaları şunlardır:

- Tarımda verimi arttırmak,
- Eğitim, sağlık ve istihdama daha ağırlık verilmesi,
- Gelir dağılımının yeniden düzenlenmesi,
- Gıda ürünlerinde görülecek talep artışları,
- İşgücü arzındaki sürekli artışlar,
- Kırsal kesimden, kentlere olan süratli göç akımı,
- Çok genç yaş nüfus grubunun altyapı taleplerini arttırması.

İspanya'da Dükkanların Çalışma Saatleri Serbest...

İspanya'da hükümet istihdamı arttırmak ve ekonomiyi harekete geçirmek için tüm ticari faaliyetleri etkileyen bir kanun hükmünde kararname yayınladı. Buna göre işyerleri günde 24 saat, haftada 7 gün istedikleri süre ile açık kalabilecekler. Ancak bu süreleri kısıtlayıcı kanunlar çıkarmalarına izin verilmek suretiyle mahalli yönetimlerin haklarına saygı gösterilmiştir. Bu durumda farklı bölgelerde farklı uygulamalar görülebilecektir. Daha uzun süre açık kalmak isteyen işyerlerinin daha fazla eleman istihdam etmelerinin gerekeceği belirtilmektedir. Böylece istihdamın da artması beklenmektedir. Bununla birlikte sendikalar zorunlu fazla mesaiyi kısıtlayan düzenlemelerin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda endişelidirler.

İspanya ticaret konfederasyonu'na bağlı bazı büyük dükkanlar ile ufak perakendeciler yeni uygulamayı olumlu karşılamışlardır. Bununla birlikte küçük esnaf ve sendikalar çalışma saatleri ile ilgili böyle bir uygulamanın kendilerini çok zor duruma düşüreceğini belirtmektedir-

ler. Yeni düzenlemenin karşısında yer alanlar ise bunun ancak süpermarketler gibi çok büyük perakendecilere yarar sağlayacağını ve bazı bölgelerde monopol yaratacağını belirtmektedirler. Bu görüşte olanlar iş saatlerinin uzatılmasının ticareti canlandırıp, istihdamı arttıracığına inanmamaktadırlar.

İspanya'da tüketici harcamalarının bu sene sadece % 1 artması beklenmektedir. Bu durumda daha uzun süre açık kalacak şirketlerin piyasa payları diğerlerinin aleyhine ciddi bir şekilde artacaktır. Ayrıca büyük dükkanlarda verim daha fazla olduğundan, istihdamda bir düşme de olabilir.

Hükümeti böyle bir karar almaya iten nedenlerin başında dükkanların turist ve diğer tüketicilerin çalışma saatleri dışında da ihtiyaçlarını karşılamaktır. Diğer AET ülkelerinde olduğu gibi İspanya'da da artık daha fazla kadının iş piyasasına girerek tam gün çalışmaya başlaması, ailelerin alışverişlerinin yapılmasını güçleştirmiştir.

İspanyol Tüketici Organizasyonu bu yeni uygulamayı olumlu bir gelişme olarak nitelendirmektedir. Öte yandan yapılan bir kamuoyu yoklaması tüketicilerin % 65'inin, dükkanların daha uzun süre açık kalmalarından yana olduklarını göstermiştir.

Daha Akıllı Bilgisayar Uygulaması...

İngiltere'de 10 kadar banka ve mali kurum aralarında bir "klüb,, kurdular; klübün kuruluş gayesi bilgi teknolojisinin mali kesimdeki kullanımını yaygınlaştırmak, risk tahminleri ve yatırım danışmanlığı yapacak bir "uzman,, bilgisayarlar sistemi oluşturmak.

Klübün kuruluş bütçesi 250.000 sterlin olup bunun yarısını İngiltere'de ileri bilgi teknolojisi programlarını yöneten bir devlet organı sağlıyor.

"Uzman,, sistemler halen enformasyon teknolojisinin potansiyel olarak en etkin kullanım alanlarından birini oluşturmakta. Bu sistemlerde belli herhangi bir alanda uzmanların sağladığı bilgiler derlenmekte ve güçlü bir bilgisayarın hafızasında depolanmaktadır. Yazılan programlar yardımıyla sisteme uzman tavsiyeleri sorulduğunda derlenen tüm bilgilerin ağırlıklı bir ortalamasından oluşan cevaplar alınabilmektedir. Bu sistemler şimdiye kadar tıbbi teşhis ve maden araştırma çalışmalarında yaygın kullanım alanı bulmuştur.

Yaklaşık bir yıl sonra örneğin bir banka şubesindeki yönetici, bir müşteri kredi talebi ile kendisine geldiğinde, bilgisayarın başına geçecek, tuşlara basarak "Bu adama kredi açalım mı?," diye soracak. Bilgisayar kendinde saklı bilgileri bir kaç saniye kurcaladıktan sonra meselâ şu cevabı verebilecek: "yüzde 95 ihtimalle bu iş adamı ile ilişki kurmayınız,,

OECD'nin Kamu Kesimi ile ilgili bulguları...

Yeni yayınlanan bir OECD raporu (The Role of the Public Sector, OECD 1985), kamu kesimindeki büyümenin sebep ve neticeleri üzerinde durmaktadır. Çalışmanın birçok OECD ülkesindeki genel eğilimlerle ilgili bulguları şöyledir:

- 1960 - 1982 döneminde kamu harcamaları GSYİH'ya oranla daha hızlı artmış, bunun sonucu olarak bu tür harcamaların GSYİH içindeki payı 1960'da % 27'den 1982'de % 47'e ulaşmıştır. Transfer harcamalarının toplam kamu harcamaları içindeki payı da % 50'lerin üzerine çıkmıştır. Diğer yanda kamu yatırım harcamaları hem kamu harcamalarının hem de GSYİH'nın yüzdesi olarak gerilemiştir; nitekim 1982 sonunda toplam yatırım harcamalarında kamunun payı 1960 seviyesine göre % 15 daha aşağıda bulunmaktaydı.
- Diğer bir gelişme de; kamu harcamalarının genel yapısı geleneksel kolektif hizmetlerin temininden, giderek artan oranda ferdi ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hizmetlere kaymaktadır; gelir dağılımının düzeltilmesi amacı da kamu harcamalarında giderek ağırlık kazanmaktadır.

- 1960'da kamu nihai tüketim harcamaları toplam tüketim harcamaları, içinde ortalama % 15.5'lik bir paya sahipken, bu pay 1982 sonunda % 23'e, kamu kesimi 1960'da toplam istihdamın % 11 kadarını sağlarken, bu oran 1982'de % 18'e ulaşmıştır. Kamunun ödediği ücret ve transferler hane halkı gelirlerinin 1960'da % 20'sini teşkil ederken bu pay 1982'de % 30'a yükselmiştir.
- 1973-75 arasında kamu harcamalarındaki hızlanmaya paralel olarak vergi gelirleri aynı hızda artmamış, bütçe açıkları OECD bölgesinde hemen tüm ülkeler için bir sorun olmuştur; bu sorun birçok ülkede 1980'lerde de etkisini sürdürmektedir.
- 1960-82 döneminde dikkat çekici bir gelişme de, bu dönemde kamunun tasarruf fazlası veren ve ekonomiye net fon temin eden bir kesim olmaktan çıkıp, tasarruf açığı veren ve ekonomiden net fon kullanımında bulunan bir kesim haline dönüşmesidir. Kamu borcunun GSYİH içindeki artışına paralel olarak, kamu borç faiz ödemeleri de toplam kamu harcamaları içinde 1975'de % 5'ten, 1982'de % 10'a yükselmiştir.
- Kamunun artan emeklilik harcamaları sonucu, bu amaçla yapılacak özel tasarrufların - ve dolayısıyla özel tasarruf eğiliminin -

azalacağı görüşü mevcut verilerle pek doğrulanmamaktadır. Benzer şekilde, artan işsizlik ödemelerinin son yıllardaki yüksek işsizliği açıklayacak boyutta bir teşviksizliğe yol açmış olabileceği görüşü de mevcut veriler ışığında pek doğrulanmamaktadır.

- Vergi gelirlerinin kamu harcamalarının gerisinde kalmasına karşın, yüksek ve artan vergi oranlarının, teşvikler ve ekonomik verimlilik üzerindeki muhtemel etkileri daha yoğun biçimde tartışılmaktadır. Ancak yapılan ampirik çalışmaların ekseriyeti, işgücüne dahil bir çok grubun davranışlarının vergi mülahazalarından fazlaca etkilenmediği; vergi değişmelerine en duyarlı kesimin birçok ülkede işgücünün giderek artan oranını teşkil eden evli kadın grubu olduğu neticesine varmaktadır.
- Vergi sisteminin yapısı sosyal adalet, verimlilik ve etkin vergi idaresi gibi mülahazalardan ziyade, çeşitli grupların güç ve etkinliklerini yansıtmaktadır. Bu sebeple, başlangıçta kısa vadeli bir iktisat politikası aracı olarak düşünülen vergi tedbirleri giderek vergi sisteminin kalıcı özellikleri haline gelmiş, ve sistemin esnekliğini azaltmıştır.
- Mevcut vergi sistemleri gelir dağılımını düzeltme açısından yeterli etkinliği gösterememektedir.

1984'de Dünya Ticareti...

1983'de düzelmeye başlayan dünya ticareti 1984 yılında % 9 artarak son 8 senenin en yüksek artışını gerçekleştirmiştir. Toplam ticaret kapsamına giren mallardan hemen hepsinin bu genişlemede payı varsa da imalat sanayi mamûllerinin ticareti, tarım ürünleri ve mineral ticaretinden daha hızlı artmıştır.

Dünya'da imalat sanayi üretimi 1984'de % 6 civarında artmıştır. Gelişmiş ülkelerin imalat sanayi mamûlleri ihracatı % 12.1, gelişmekte olan ülkelerinki % 14 ve doğu bloku ülkelerinki ise % 4 artış göstermiştir. 1984'de dolar değeri olarak Japonya dünyanın en büyük mamül madde ihracatçısı durumuna gelmiştir.

Elektronik cihazların ihracatı % 25 artarken, gelişmiş ülkelerin dokuma-giyim ihracatları % 5, gelişmekte olan ülkelerinki ise % 20 artmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin sadece giyim eşyası ihracatları % 25 artarak, ilk defa endüstrileşmiş ülkelerin ihracatlarını aşmıştır.

Endüstrileşmiş ülkelerin GSYİH'ları toplam olarak 1984 yılında % 5 yükselmiştir. Bu oran 1983'de % 2.5 idi. Artışın 1985 yılında % 4 civarında olmak üzere devam etmesi beklenmektedir. Doğu Avrupa'nın hem ithalatı hem de ihracatı artarken, Rusya'nın ihracatı çok az artmış, ithalatı ise azalmıştır.

Dünya ticareti bölgelere göre incelenirse, şu özellikler göze çarpmaktadır:

1. Kuzey Amerika'nın dünya ticaretine katkısı geçmiş yıllara oranla daha fazla olmuştur.
2. Batı Avrupa'nın ithalatı ve ihracatı azalmıştır.
3. Japonya'nın özellikle ihracat alanındaki katkısı geçmişe göre çok fazla olmuştur.
4. OPEC ülkeleri dışındaki gelişmekte olan bölgelerin özellikle Güney-Doğu Asya'nın uluslararası ticarete katkıları artmıştır.

1984'te dünya ticaretinin artmasında en önemli rolü ABD ekonomisindeki olumlu gelişmeler oynamıştır. Sadece ABD'nin ithalatı toplam ticaretteki artışın yarısından fazlasını, ihracatı ise dünya ticaretindeki artışın hemen hemen % 13'ünü sağlamıştır.

DÜNYA TİCARETİNDEKİ GELİŞMELER (%)

	İhracat			İthalat		
	1968	1976	1984	1968	1976	1984
Kuzey Amerika	20.0	12.1	24.1	29.3	23.3	63.0
Japonya	10.8	9.7	18.6	3.7	6.3	8.4
Batı Avrupa	43.4	32.6	19.5	41.1	49.3	12.6
Güney Doğu Asya	2.7	7.8	14.4	4.3	5.3	9.1
OPEC	—	19.4	1.5	3.1	6.2	-13.0
Diğer Gelişmekte Olan Bölgeler	13.0	—	—	10.3	—	—
Doğu Ticaret Bölgesi	9.0	7.3	6.7	8.2	3.9	6.0
Diğer	1.1	1.3	3.5	3.1	3.1	4.9
Dünya Ticaretinde Toplam Artış	100	100	100	100	100	100

Yunanistan'da Yatırım Teşvikleri...

(1) 1983 Temmuz'unda hükümet yeni bir düzenleme ile teşvik programında takib edilen prosedürü basitleştirdi.

Program dört şekilde teşvik sağlamaktadır.

1. Nakit yardımı
2. Faiz subvansiyonu
3. Vergi indirimleri
4. Hızlı amortisman.

Yatırımcılar bu teşviklerin herhangi üçünden aynı anda yararlanabilirler. Nakit yardımları projenin gerçekleşmesine paralel olarak taksitler halinde sağlanmaktadır.

(2) Teşviklerden yararlanabilecek belli başlı sanayi ve iş kolları şunlardır:

- İmalat yatırımları,
- Çiftçilik, hayvan üreticiliği, ileri teknoloji ile balık üreticiliği,
- Madencilik, (mermer dahil)
- Kooperatifler, Odalar, Ticaret Organizasyonları, Yunan Prodüktivite Merkezi gibi kuruluşlar tarafından, yatırımcıya teknik ve

- idarî danışma hizmeti verme gayesi ile kurulacak teknik yardım merkezleri,
- Gaz, sıcak su veya buhar enerjisi üreten kuruluşlar,
 - Gemi yapım-cılığı, tamiri vs.
 - Sıvı yakıt ve LPC üreten kuruluşlarınca kurulacak depo ve ulaşım tesisleri.
 - Otel ve hosteller.
 - Milli Turizm Teşkilatı düzenlemelerine uygun kamplar.
 - Kış spor merkezleri.
 - Yukarıdaki alanlarda faaliyet gösteren kooperatif veya yerel idarelere ait girişimler.

Yatırım teşvikleri kamu girişimleri için geçerli olmamakla birlikte, teşvik programı şartlarını yerine getiren, kooperatif ve yerel idarelere ait girişimler ve kamu şirketlerinin yan kuruluşlarına da uygulanmaktadır.

(3) Teşviklerden yararlanabilmek için yatırımların (1962 sayılı kanunda tarifi yapılan) "prodüktiv,, yatırım olma şartını yerine getirmesi gerekmektedir.

Buna göre "prodüktiv,, sayılan yatırımlar şunları ihtiva etmektedir:

- Endüstriyel alan ve binaların inşaaası/modernizasyonu.

- İnşaatı 1977'den evvel başlamamış olmak şartıyla kullanılmamış, tamamlanmış, ya da yarı-tamamlanmış endüstriyel tesislerin satın alınması.
- Bilgisayar, bilgi-işlem ve otomasyon sistemlerinin üretim'inde kullanılmak gayesiyle yeni makine ve diğer teknik ve mekanik teçhizatın satın alımı.
- Teknoloji ithali, araştırma, madencilik teçhizatı ve laboratuvar tesisine ilişkin yatırımlar.
- Kalkınmış bölgelerden kalkınmamış bölgelere sanayi tesislerinin naklinde karşılaşılan masraflar.
- Soğuk depolama tesislerinin inşaatı, soğuk hava tertibatlı kamyon, gemi ve bozulabilen malların (gıda vs.) muhafazası ve kurutulması için gerekli tesis ve teçhizatın satın alımı.
- Hotel, kamping alanları, kış sporları merkezleri vs. turistik tesislerin inşaatı ve modernizasyonu.
- Tarihi ve geleneksel binaların restorasyonu.

(4) Bölgesel kalkınmayı hızlandırmak ve iktisadi faaliyeti desantrilize etme gayesine yardımcı olmak için, Yunanistan 4 teşvik bölgesine ayrılmıştır. A, B, C, ve D. Teşviklerden yararlanabilmek için yatırımcı (inşaat alanı da-

hil) toplam yatırım maliyetinin asgari % 35'ini (B bölgesi), % 25'ini (C bölgesi), % 15'ini (D bölgesi) koymak mecburiyetindedir. En gelişmiş bölgede (A bölgesi) ise yatırım teşvikleri nisbeten azdır.

200 milyon Drahminin üzerindeki yatırımlar için teşvik müracaatlarını Millî Ekonomi Bakanlığı'na bağlı Merkezî Özel Yatırımlar Servisine teslim etmek gerekmektedir. 200 milyona kadar yatırımlar için Bölgesel Kalkınma Servislerine müracaat yeterlidir.

Yatırım yardımları ve subvansiyonlar Millî Ekonomi Bakanlığınca tasdik edilmekte ve Resmî Gazetede yayınlanmaktadır.

Nakit yardımları yetkili düzenleme servisinin, yatırımcının ve finansçı bankanın gerekli ödemeleri yaptığını tasdikinden sonra yapılmaktadır. Bu yardımlar proje devam ettiği süre zarfında taksitler halinde yapılmaktadır. Son taksit yatırım projesinin tamamlandığını tasdikten sonra verilir.

(5) 1981 Martında Yunanistan'da yeni bir malî teşvik sistemi getirilmiştir. Buna göre tüm şirketler 1985 sonuna kadar makina, inşaat ve diğer sabit aktiflere yapacakları yatırımlara vergi indirimi alabilecekler. (1962 sayılı karardan yararlananlar 1989 sonuna kadar)

Vergi indirim hadleri bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir.

B bölgesinde kârların % 60'ı; C'de % 75'i; D'de % 90'i vergi indirimine tabi bulunmaktadır.

Vergi indirimi, yatırımın yapıldığı yıl elde edilen kâr üzerinden hesaplanmakta ve gelir vergisi için deklare edilen kârdan çıkartılmaktadır. Eğer indirim o yıl tümüyle kullanılmaz ise, 1987'ye kadarki yıllarda alınabilir.

Tüm yeni yatırımlar 1992 sonuna kadar "hızlandırılmış amortisman,, dan yararlanabilmektedirler. 1982 itibariyle, "baz,, amortisman oranları bölge ve vardiyeye sayısına göre belirlenmiştir. Ancak iki vardiyeye çalışmasının "hızlandırılmış amortisman,,dan faydalanabilmesi için, ikinci vardiyede birinci vardiyede çalışan sayısının en az % 50'si kadar çalışan gerekmektedir. Üçüncü vardiyeye çalışmasının hızlı amortismandan yararlanabilmesi için de ikinci vardiyede çalışan sayısının en az % 80'i kadar çalışan gerekmektedir.

Amortisman Oranları (%)

	<u>Bölge A</u>	<u>Bölge B</u>	<u>Bölge C</u>	<u>Bölge D</u>
1 Vardiyeye	-	20	35	50
2 Vardiyeye	20	40	70	100
3 Vardiyeye	40	80	120	150

Nakit yardımından faydalanan şirketler-vergi oranlarında yapılan ya da gelecekte yapılabilir artışlarından etkilenmeksizin % 43.4 oranında vergiye tabi bulunmaktadır Yatırım yardımları her türlü, vergi resim, harç ve sair şarjlardan muaf bulunmaktadır.

(6) Kişisel Vergi Teşvikleri:

Ana şirket adına Yunanistan'da çalışan yabancı uyruklular Yunanistan dışındaki faaliyetlerinden elde ettikleri gelirden vergi ödememektedirler.

(7) Gümrük Vergisi Teşvikleri:

Bu tür teşvikler bulunmamaktadır.

(8) Sermaye Teşvikleri:

1262 Sayılı kanuna göre, devlet 400 milyon drahminin altındaki yatırımlar için yatırım tutarının belli bir yüzdesi kadar nakit yardımı sağlamaktadır. 400-600 milyon Drahmi arasındaki yatırımlar için ise; toplam devlet katılımının % 50'si nakit yardımı şeklinde, geri kalan % 50'si ise hisse senetlerine ortaklık şeklinde gerçekleşmektedir. 600 milyonun üzerindeki yatırımlarda ise, devlet yardımı tamamiyle hisse senedi ortaklığı şeklinde olmaktadır. Nakit yardımları toplam yatırımın % 25'i (B bölgesi), % 40'i (C bölgesi), % 50'si (D bölgesi) kadar olabilmektedir. 1262 Sayılı kanun muvacehesinde yapılan yatırımlar faiz sub-